

22
oktober

Werkdag in De Kijkuit

Op zaterdag 22 oktober is er een werkdag voorzien in het natuurreservaat De Kijkuit, toegang naast het Zeepreventorium aan de Koninklijke baan in De Haan. Wil jij, als natuurvrijwilligers, groot of klein, een handje komen helpen bij kleine beheerwerken in dit waardevol normaal afgesloten gebied? Gereedschap zal voorhanden zijn. We gooien de armen uit de mouwen vanaf 13u30.

Nachtvinders in de Kijkuit

In de nacht van 13 op 14 augustus 2016, onder de vallende sterren, zijn er een vijftal lichtvallen met gronddoek opgesteld geweest op diverse plaatsen in het natuurreservaat De Kijkuit. Er waren die nacht niet minder dan 132 soorten gedetermineerde waarnemingen van nachtvinders waarvan 23 zeldzame voor de streek.

Enkele specialtjes:

- Cipresdwergspanner: betreft de noordelijkste waarneming voor België, andere vindplaatsen zijn de Westhoek en 1 waarneming uit Westende.
- Lamsoorvedermot: zeer onverwachte soort, komt normaal enkel voor in de

IJzermondig in Nieuwpoort en het Zwin. Met dank aan de volgende waarnemers; Jurgen Dewolf, Maarten Schurmans, Stijn Borny en Davy De Grootte.

Marc Janssens

Zandsuppleties in De Haan en Wenduine?

Duurzame oplossing of dure schijnoplossing?

Marc Janssens

Marc Janssens

Marc Janssens

Een recent strandhoofd op de gemeentegrens De Haan-Bredene. Aan de westzijde wordt het zand duidelijk tegen gehouden. Ook is het strand hier wat breder. Rechts enkele oudere strandhoofden die ook hun nut hebben, maar niet zo diep in zee gebouwd zijn, met beperktere zandopvang.

Amper twee maanden na de dure zandsuppletie in Wenduine is veel zand al weggespoeld tot het vroeger niveau van de oude strandhoofden. Je ziet hier een zandklif van twee meter die eind augustus 2016 afgeplat werd.

Aanplanten van rijnshout in februari 2015 in de duinen Wenduine-Blankenberge, een eeuwenoude beproefde methode die nog meer doeltreffend resultaat zou hebben indien deze duinen tot op de duinvoet zouden afgesloten worden voor het publiek. Nu wordt het zand veelal door betreding afgekalfd.

Met zijn 15 km kust heeft de gemeente De Haan - Wenduine bijna een kwart van de Vlaamse kust als zeegrenslijn, nl. vanaf het FKK-strand in Bredene tot aan het Westerstaketsel in Blankenberge. Het strand en de duinen erachter zijn eigendom van de Vlaamse overheid, (ANB) en (MDK), grote stukken (deelgemeente De Haan-centrum en Vosse-slag) ook van de Koninklijke Schenking. Vanaf de laagwaterlijn is het federaal gebied. Al eeuwenlang is er een beschermstrijd tegen stormen en verdwijnend zand. Vlaanderen is bevoegd voor de kustbescherming.

Vastliggende kustlijn

Sinds de 11e-12e eeuw is aan deze kust het landschap definitief vastgelegd. Zware stor-

men en overstromingen hebben er vanaf de 15e eeuw ervoor gezorgd dat er werkelijk aan kustverdediging gedaan werd met de

toenmalige mogelijke middelen. De landinwaarts en hoger gelegen dorpen moesten gevrijwaard blijven van overstromingen.

Dijkaanleg en zandschermen

In tegenstelling tot vroegere periodes, toen binnenlands kleine dijken stelselmatig werden ingepolderd, werd er in de 15e eeuw een aarden dijk dwars op de zee aangelegd (Graaf Jansdijk). Gaandeweg werd het wegwaaiend zand met twijgenschermen zo veel

Augustus 2016, verblijf in Capbreton in de Landes. Om verwerking van de duinen tegen te gaan heeft de gemeente strikte maatregelen genomen.

mogelijk opgevangen in de voorduinen. Aan de voet van de zeereep werden palen ingeslagen als beschoeding. In de loop van de 18e eeuw werden er in Wenduine (knik van Wenduine) houten strandhoofden aangelegd tot Blankenberge. Die werden later vervangen door strandhoofden in basaltblokken, zoals we ze nog altijd kennen. Het strand van De Haan en Vosseslag (eeuwenoude doorsteek naar de zee) bleef onaangeroerd. Daar was dan ook een zeer brede duinengordel als bescherming. In de praktijk waren er dus geen bijkomende maatregelen. Op het einde van de 19e eeuw werd er op het toen lager liggend strand van Wenduine nog turf gestoken als brandstof.

Stormen in de 20ste eeuw

In de 19e en 20e eeuw zijn er zware stormen geweest. We denken aan de winter 1953, toen op het strand van De Haan talrijke boomstammen aanspoelden, afkomstig van een vrachtschip. Daarna is de overheid begonnen met het uitvoeren van allerlei plannen. Ook in 1990 was er een hevige storm.

Zachte en harde kustwerking

Het meest natuurlijke tegen de eolische zandverplaatsingen is zorgen dat er via windschermen gans het jaar door embryonale duinvorming mogelijk is, vooral voor alle gebieden buiten de Zeedijken van De Haan en Wenduine. Het is ook belangrijk daarin te denken aan aanplantingen van primaire duinbegroeiing. Een afsluiting van bepaalde zeereepduinen zal daarbij noodzakelijk zijn, naast een verbod op betreden van de duinen om duinafkalving tegen te gaan. Niet alleen de wind zorgt voor zandverplaatsing, ook de overheersende zeestromingen van west naar oost. Om die onderwaterzandverplaatsingen tegen te houden, zullen er op bepaalde stukken wel degelijk strandhoofden moeten gebouwd worden, ofwel houten palen, ofwel harde materialen die mogelijkheden bieden tot meer biodiversiteit op deze harde strandconstructies. Er is ook een grote bepalende invloed op de eolische zandverplaatsingen

door begroeiing, korrelgrootte, al of niet vochtig strand, windsnelheid en –richting...

Gesloten stroomwering in zee aan westerstaketsel Blankenberge

Op luchtfoto's is duidelijk te zien dat er een stromingsgeul is voor de kust vanuit Wenduine richting de Blankenbergse haven. Dat betekent dat er onderwaterzandverplaatsing is naar deze haven (de stroomrichting west-oost is overheersend), wat leidt tot herhaalde dure baggerwerken in Blankenberge, het baggerspecie wordt dan een tiental mijlen verder op zee getransporteerd naar de "Bol van Heist" en daar op een 3 à 4 km voor Knokke gedumpt. Een gesloten zee-inlopende muur i.p.v. het westerstaketsel zou zeker een oplossing zijn en kans bieden tot het natuurlijk creëren van een brede zandplaat met de mogelijkheid een zee-reservaat te vormen. De havengeul van Blankenberge zou zo beschermd zijn tegen de steeds opduikende zandbanken. We mogen niet vergeten dat op deze plaats vroeger de zogenaamde Blankenbergse vaart in zee uitmondde. Wat dan ook de historische gemeentelijke grensscheiding was waar het westerstaketsel nu is.

Dure herhaalde zandsuppleties

In 1992 waren er in De Haan-centrum zandsuppleties na het wegspoelen van het hoogstrand in De Haan in 1990. In 1994-1995 zijn er ook zandsuppleties geweest vanaf De Haan (Zeepreventorium) tot Bredene. In deze kuststrook zijn er ook grote met zand gevulde soepele buizen in geweven kunststof gelegd, in rechthoekige vakken i.p.v. in duurzamere vaste stenen strandhoofden. Deze voorlopige buizen hebben heel goed het zand vastgehouden en zijn soms nog gedeeltelijk zichtbaar. In 2000 waren nog eens zandsuppleties voor De Haan-centrum en ook latere jaren vonden zandsuppleties plaats over de kuststrook van De Haan-Wenduine.

De zandopspuitingen zonder bijkomende bescherming zijn sowieso na vier jaar weggespoeld. Dit was heel duidelijk zichtbaar in Wenduine. In 2012 zijn er massale zandopspuitingen geweest; de oude strandhoofden werden helemaal bedolven. Vier jaar later was de vroegere toestand van het strand teruggekeerd met jonge mosselen op de bloot gekomen strandhoofden. Deze werken kosten ettelijke miljoenen euro's. In het voorjaar van 2016 werden deze werken nog eens overgedaan. Het opgewaaid zand voor de Zeedijk werd uitgereden en er waren nieuwe

zandopspuitingen. Na enkele maanden was er van deze zandsuppletie bijna niets meer merkbaar, alleen een zandklif van twee meter. In De Haan was er door de gemeentelijke aangebrachte zandvangsters heel wat zand verzameld voor de Zeedijk.

Aangevoerd zand afkomstig van baggerstortplaats Sierra Ventana

De vroegere zandsuppleties werden uitgevoerd met zand afkomstig van zandbanken of de zee-aanlooproutes naar Zeebrugge en Antwerpen. Sinds enkele jaren wordt echter een oude baggerstortplaats Sierra Ventana gebruikt als winplaats voor de zandsuppleties aan de Vlaamse kust.

De Sierra Ventana is een oude baggerstortplaats, momenteel opgedeeld in twee zones 3A en 3B. 3A is gesloten voor nieuwe stortingen, zone 3B wordt momenteel nog gebruikt voor baggerstortingen. De vroegere baggerstortzone 3A werd opengesteld voor het winnen van materiaal voor zandsuppleties. Deze baggerstortplaats is al in gebruik sinds de jaren '60 (ook een gedeelte van vroeger S1 zit daarin vervat). Er mag dus verondersteld worden dat er allerlei soorten stortingen gebeurd zijn vanuit zowel de vaargeulen als haventoeegangen en dokken. Wie weet of er vroeger ook andere stortingen toegelaten waren? Nu dit oud baggerstort gebruikt wordt voor zandsuppleties was het toch beter geweest om op meerdere plaatsen en meerdere dieptes (stortingen tot meerdere meters dikte) een analyse uit te voeren naar huidige normen. Het gebruikte opspuitzand van de Sierra Ventana is duidelijk herkenbaar, het is grijs van kleur en heeft veel schelpengruis.

Moeilijk om gegevens te verkrijgen over vervuiling oud baggerstort

Onze Noordzee is een heel moeilijke communautaire materie met vele instanties op Vlaams of Federaal niveau. Mijn vraagstelling aan diverse diensten omtrent een chemische analyse naar mogelijke contaminaties (Hg, Zn, Cd, Pb, As, Cr, Ni, Cu, TPT, minerale oliën, PAK's en PCB's) van deze zandsuppleties in De Haan en Wenduine vanuit de oude stortplaats Sierra Ventana is blijkbaar heel moeilijk te beantwoorden.

Marc Janssens